

जनआकांक्षा, जनअभियानमा संसद अधिवेशन केन्द्रित हुनु पर्दछ !

काठमाडौं - संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संविधान -२०७२ जारी भए यता संघीय संसदको अधिवेशन भन्डै डेढ दर्जन बढी बसिसकेको छ । यस क्रममा संघीय संसद अधिवेशनले जनअपेक्षित कार्य अर्थात् आमनागरिक र राष्ट्रको विकास, समृद्धिका लागि आवश्यक पर्ने विधेयकका अलावा ऐन,

छ । यस क्रममा संघीय संसद अधिवेशनले जनअपेक्षित कार्य अर्थात् आमनागरिक र राष्ट्रको विकास, समृद्धिका लागि आवश्यक पर्ने विधेयकका अलावा ऐन,

कानून निर्माण सहित संशोधन गर्न नसकेको आक्षेप लाग्नका साथै जनस्तरबाट टिकाटिप्पणी हुँदै आएको सर्वविदितै छ । यसै परिप्रेक्ष्य माफ्न आजबाट

संघीय संसदको हिउँदे अधिवेशन शुभारम्भ हुँदैछ । यसरी आजबाट शुरु हुने संसद अधिवेशनले मूलतः संविधानमा उल्लिखित सिद्धान्त र मर्मलाई आत्मसात् गर्दै आमनागरिकको भावना अनि चाहनालाई शिरोपर गरी अपरिहार्य ठानिएका विधेयकहरु बैठकमा छलफलका लागि प्रस्ताव गरी पारित गर्ने विश्वास सर्वसाधारण नागरिकले लिइएका छन् । यस किसिमका ठोस कार्यसम्पादन आजदेखि शुरु हुने हिउँदे अधिवेशनले गर्दा भन्ने अपेक्षा विगतका गलत प्रवृत्तिलाई हेरेर पनि गर्न पर्ने राजनीतिज्ञहरु औल्याउछन् । फलस्वरूप

बाँकी अन्तिम पातोमा

गोरखा सैनिकले सर्वोच्चको आदेश कार्यान्वयन गराउन प्रदर्शन गर्ने

काठमाडौं - संघीय राजधानी काठमाडौंको अनामनगरस्थित संवाद डबलीमा ब्रिटिस गोरखा भूतपूर्व सैनिक संगठन (बिगेसो) ले पत्रकार सम्मेलन गरी भूतपूर्व

ब्रिटिस गोरखा सैनिकहरुले सर्वोच्चको आदेश कार्यान्वयन गराउन प्रदर्शन गर्ने भएको छ । सो कुरा ब्रिटिस गोरखा भूतपूर्व सैनिक संगठन (बिगेसो) ले पत्रकार सम्मेलन गर्दै यहीँ माघ २४ गते संघीय राजधानी काठमाडौंमा प्रदर्शन गर्ने बताएको हो । बिगेसोद्वारा आयोजित पत्रकार सम्मेलनमा ब्रिटिस गोरखा भूतपूर्व सैनिकहरुको समस्या समाधान गर्न सर्वोच्चमा मुद्दा दायर गरेसँगै अदालतले फैसला

बाँकी अन्तिम पातोमा

दर्ता नभएका जग्गा सरकारले लिनुपर्छ : बिजुकछे

भक्तपुर - नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष नारायणमान बिजुकछेले दर्ता नभएका जग्गा सरकारको हुने बताएका छन् । भक्तपुर नगरपालिकाले आयोजना गरेको भक्तपुर नगरव्यापी विद्यालयस्तरीय खेलकुद प्रतियोगिताको उद्घाटन

बाँकी अन्तिम पातोमा

लापरबाही गर्ने ठेकेदारलाई कारबाही गरिने

काठमाडौं - सुनसरी जिल्ला क्षेत्र नम्बर तीनमा पर्ने रणनीतिक सडक निर्माणमा ठेकेदारको लापरबाही देखेपछि सांसद भगवती चौधरी फिल्डमै

उत्रिएर अनुगमन गरेकी छन् । सांसद चौधरी गृहजिल्ला सुनसरीमा रहेको मौकामा सो रणनीतिक सडक निर्माणमा

बाँकी अन्तिम पातोमा

तकमेटद्वारा अनुकृति निर्माणार्थ आर्थिक सहयोग

काठमाडौं - हास्य कला पारखी तथा 'तकमे बुढा' को नामले प्रख्याति पाएका कलाकार विल्सन विक्रम राईले धरान उपमहानगरपालिका -२० मा निर्माण गरिने सुम्निमा-पारुहाडको अनुकृति (प्रतिमा) निर्माणका लागि एक लाख रुपैयाँ सहयोग गरेका छन् ।

हास्य कलाकार विल्सनले सोमबार आफ्नो परिवार सहित धरान उपमहानगरपालिकाका नगर प्रमुख हर्क साम्पाङलाई भेटेर सो सहयोग रकम हस्तान्तरण गरेका हुन् । कलाकार राई प्रमुख साम्पाङलाई भेट्न

बुबा डिल्लीबहादुर राई, श्रीमती सरिता लामा र छोरा विज्डमको साथमा पुगेका थिए । कलाकार राईले आफ्नो बुबा र छोराको जन्मदिनको अवसर पारेर उक्त रकम सुम्निमा-पारुहाडको प्रतिमा निर्माणका लागि सहयोग गरेका

बाँकी अन्तिम पातोमा

जातीय विभेद नगर्ने भन्दै पुरोहितले माफी मागे

काठमाडौं - काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लामा दलितसँग विहे गरेको कारण श्राद्ध गर्न नगएको आरोप लागेका पुरोहितले हिजो पीडितसँग माफी मागेर मिलापत्र गरेका छन् । जिल्ला प्रहरी कार्यालय काभ्रेपलाञ्चोक भुम्लु -२, सिमथलीका पुरोहित माधवराज न्यौपानेले अब आइन्दा जातीय विभेद नगर्ने र रोकिएको

श्राद्धसमेत गरिदिने भनि पीडित धर्मध्वज भण्डारीको परिवारसँग मिलापत्र गरेका हुन् । पीडित धर्मध्वज भण्डारीले आफूले दलित समुदायको विश्वकर्मा, कामी जातकी केटी विहे गरेका कारण पुरोहित माधवराज न्यौपाने श्राद्ध

बाँकी अन्तिम पातोमा

अध्यागमनका कर्मचारी विरुद्ध पक्राउ पुर्जी

काठमाडौं - नेपाल प्रहरीले त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलको अध्यागमन कार्यालयमा संगठित रूपमै भिजिट भिसाको सेटिङ चलेको निष्कर्ष निकाल्दै सात निजामती कर्मचारी विरुद्ध पक्राउ पुर्जी जारी गरेको जनाइएको छ । काठमाडौं जिल्ला अदालतले हालै गिरोहमा आवद्ध थप अध्यागमन अधिकृत विरुद्ध पक्राउ पुर्जी जारी गरेको हो । पक्राउ परी

थुनामा रहेका अध्यागमन अधिकृत नरवीर खड्का र

बाँकी अन्तिम पातोमा

हाम्रा ग्राहक, पाठक, शुभेच्छुक लगायतका महानुभावहरु आफ्नो गाउँ-घर, समुदाय, समाज, जिल्ला, प्रदेशका साथै राष्ट्रमै हुने गरेका कुनै पनि किसिमको आपराधिक अनि भ्रष्टाचारजन्य गतिविधि आर्थिक अनियमितता ढिलासुस्ती, कालावजारी, महँगी जस्ता विकृतिको समूल अन्त्यका लागि यस सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक सदैव सहयोगको अपेक्षा गर्दछ । यसैगरी आफ्नो व्यापार, व्यवसाय प्रवर्द्धनार्थ विज्ञापन दिई लाभ उठाउनुहोस् । - व्यवस्थापक

उपत्यका प्रदेशमा जनपत्रकार संगठनद्वारा तालाबन्दी

काठमाडौं - नेपाल पत्रकार महासंघ उपत्यका प्रदेश कार्यालयमा जनपत्रकार संगठन नेपालले तालाबन्दी गरेको छ । काठमाडौं जिल्ला शाखाबाट आवेदन दिएका पत्रकारहरुको

सदस्यता स्थगन गरेर महासंघको सदस्यता पाउने अधिकार खोसेको भन्दै संगठनले बुधवार प्रदेश कार्यालयमा तालाबन्दी गरेको हो ।

बाँकी छैटौँ पातोमा

सुरक्षाकर्मी सदैव तयार रहनु पर्ने : गृहमन्त्री श्रेष्ठ

काठमाडौं - उपप्रधान एवम् गृहमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठले सबै प्रकारका आपराधिक गतिविधिलाई निस्तेज पार्न सुरक्षा निकायहरुको सक्रियता अझै बढाउनका साथै जुनसुकै परिस्थितिको सामना गर्न सुरक्षाकर्मीहरु सदैव तयार रहनु पर्ने बताएका छन् ।

उक्त कुरा नेपाल सरकार गृह मन्त्रालय र मुख्यमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय गण्डकी प्रदेशको आयोजनमा विद्यमान सुरक्षा अवस्था, समस्या तथा

चुनौति र आगामी कार्यभार लगायतका विषयमा गएको शुक्रवारदेखि पोखरामा शुरु भएको गण्डकी प्रदेशस्तरीय सुरक्षा गोष्ठी, २०८० को समापन

बाँकी छैटौँ पातोमा

जघन्य अपराधको कसुरमा कारबाही गर्न माग

काठमाडौं - यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक समुदायले आफूहरु माथि लाग्ने लाञ्छना लगाउनेलाई जघन्य अपराधको कसुरमा कारबाही गर्नु पर्ने माग गरेका छन् । समुदायका सदस्यहरुले

भने, 'धैरे स्ट्रगल गरिरहेका छौं, बाटोमा हिँड्दासमेत ओपन नाम दिन्छन्, 'त्यसले समुदायका साथीहरुमा मानसिक असर परेको छ । यसर्थ लाञ्छना लगाउनेलाई राज्य विरुद्धको भेदभावमा कारबाही हुनुपर्छ ।'

यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक समुदायको हक अधिकारका लागि स्थापना भएको मायाको पहिचान नेपालले सिंहदरबार अगाडि आफ्नै कार्यालयमा गरेको छलफलमा सहभागीहरुले लाञ्छना लगाउने माथि कडा कारबाही हुनुपर्ने माग

बाँकी तेस्रो पातोमा

गाँजाले स्वतन्त्रता, खुशी र एकाग्रता दिन्छ !

दोस्रो विश्वयुद्धताका नेपालको गाँजा विश्वमा लोकप्रिय थियो । त्यतिखेर नेपाली किसानको मुख्य नगदेवाली गाँजा थियो । सन् १९६० को दशकमा अमेरिकामा परम्परागत धर्म, संस्कृति र जीवनशैलीलाई नमान्ने युवा अभियान 'हिप्पी संस्कृति' विस्तार भएको थियो । हिप्पीहरु लामो कपाल पाल्ने, फरक लुगा लगाउने, गाँजाको धुवाँ उडाउने र आनन्द लिने गर्थे । नेपालमा उच्चस्तरीय गाँजा सस्तोमा पाइने हुँदा उनीहरु काठमाडौं आएर लामो समय बिताउँथे । नेपाल सरकारले सन् १९६१ मा विदेशीलाई गाँजा बेच्न

काठमाडौंमा ३० वटा पसललाई लाइसेन्स दिएको थियो । यसबाट सरकारले ठूलो राजस्व प्राप्त गरेको थियो । अमेरिकामा नेपालबाट गाँजा तस्करी भएको भन्दै अमेरिकाले गाँजा नियन्त्रण गर्न दबाव दियो । सरकारले सन् १९७३ मा पसलहरुको

मत-मतान्तर

लाइसेन्स रद्द गर्‍यो भने १९७६ को लागूशोध नियन्त्रण ऐनले गाँजालाई पूर्ण प्रतिबन्ध लगायो । अमेरिकामा गाँजा खेतीका लागि माटो, बीउ, हावापानी र अन्य

नेपालको माटो यति गाँजामैत्री छ कि, हरेक वर्ष गाँजा नष्ट गरे पनि अर्को वर्ष आफैँ उम्री सप्रिन्छ । तराईदेखि पहाडसम्म सबैतिर गाँजाका लागि उर्वर वातावरण छ । प्रायः खेत बाँझो रहने सुखैला मौसममा गाँजा उम्रन्छ । त्यसैले नेपालमा गाँजा खेतीका लागि लगानी एकदमै कम पर्छ ।

अथर्व वेदका अनुसार पाँच आधारभूत वनस्पतिमा गाँजा पर्छ । वेदका अनुसार, यसले स्वतन्त्रता, खुशी र एकाग्रता दिन्छ । विषले मुचछिछत व्यक्तिलाई गाँजाको उपचारले बचाउन सकिने कथा छ ।

बाँकी तेस्रो पातोमा

बीमाको नाममा मौलाएको ठगीधन्दा र बीमितले पाएको दुःख

अनुसा थापा

पछिल्लो समय थुप्रै बीमा कम्पनी खुलेका छन् । व्यक्ति, घर, गाडीलगायत अन्य अचल सम्पत्तिको पनि बीमा गरिन्छ । बीमा गरेबापत वर्षेनि २५ हजारदेखि लाखौं रुपैयाँसम्म लिन्छन्, कम्पनी । यत्रो पैसा तिरिपनि यो वर्षदिनका लागि मात्र हो । वर्ष पुग्न बाँकी रहँदै बीमाको म्याद सकिन्छ ।

हरेक वर्ष बीमा नवीकरण गर्नुपर्छ । बीमा गराउन मान्छे ल्याएवापत अटोशोरुम, बैंक तथा वित्तिय संस्थालगायतलाई कम्पनीले कमिशन दिन्छ । कुनै व्यक्तिले बीमा गर्ने मान्छे लगिदिए भने तिनले पनि कमिशन पाउँछन् । बीमा गराउने बेला विभिन्न प्रलोभन देखाएर पैसा असुलिन्छ ।

बीमा गराएको व्यक्ति ‘क्लेम’ गराउन गयो भने वर्षौं दिनसम्म क्षतिपूर्ति नदिएर अल्मलाएर राखिदिन्छन्, कम्पनीहरु । बीमाबापतको रकम लिनका लागि धेरै हैरानी खेप्नुपर्ने अवस्था छ । बीमा गराउने बेला एउटा फाराम भरे पुग्छ । बीमाबापतको पैसा लिने बेला सयौं डकुमेण्ट ठिक्क पार्नुहुन्छ ।

बीमाबापतको पैसा पचाउने उद्देश्यले कम्पनीहरुले बीमितलाई यति दुःख दिन्छन् कि, बयान गरिसाध्य छैन् । कहिले यो डकुमेण्ट ल्याउनु भन्छन्, कहिले त्यो । सर्वसाधारणलाई बेकारमा बीमा गराएछु भन्ने अनुभूति त्यतिबेले भइहाल्छ । जसका कारण पछिल्लो समय बीमा गराउनेको संख्या निरन्तर ओरालो लाग्दो छ ।

नयाँले त गर्न छोडे, पुरानोले पनि आफ्नो बीमा नवीकरण गर्न छोडे । मुलुकमा आर्थिक मन्दी छ । कसले गाडी र घर किन्ने ? जसले गर्दा पनि बीमा कम्पनी समस्यामा परेका छन् । अटोशोरुमबाट गाडी निकाल्दा बीमा गर्नेपर्ने हुन्थ्यो । बैंकले कर्जा लगानी गर्दासमेत बीमा गर्न लगाउथ्यो ।

नत्र कर्जा नै नदिने । बीमा कम्पनीले एउटा नयाँ सहकारी खोल्नेबित्तिकै त्यहाँ सहकारीको पनि बीमा गराउने, त्यहाँका कर्मचारीको पनि । अझ केही नपाएर ऋणीले राखेको धितोको पनि बीमा गर्न लगाउथे । सहकारीले कमिशन आउने भएपछि जबरजस्ती बीमा गर्न लगाउथ्यो ।

अहिले अधिकांश सहकारी डुबेको छ । रातारात सहकारी भागिरहेका छन् । सहकारीबाट बीमा कम्पनीले ठूलो आम्दानी गर्दै आएका थिए । त्यतापनि बीमा कम्पनीलाई घाटा लागेको छ । सर्वसाधारणले बीमा कम्पनीलाई विश्वास गर्न छोडेका छन् । बीमा कम्पनी पनि ‘ठग’ हो भन्ने कुरा सर्वसाधारणले बुझिसकेका छन् ।

सरकारले सहकारीलाई अर्थतन्त्रको तीन खम्बे नीतिअन्तर्गत राखेको थियो । तीन खम्बे नीतिले आम सर्वसाधारणलाई ‘घर न घाट’ को बनाएको छ । सहकारीकै कारणले सयौं सुकुम्बासी बनेका छन् । आफ्नै पैसा फिर्ताका लागि दुःख खेप्नुपरेको छ । तनाव सहन नसकेर कतिपयले त आत्महत्याको बाटो पनि रोजेका छन् ।

बीमा कम्पनी पनि त्यस्तै हुन् । सबै ठग्नका लागि खुलेका हुन् । करोडौं व्यक्ति, लाखौं गाडी र घरको बीमा गराइएको छ । बीमा कम्पनीले दुर्घटनामा पर्यो भनेपनि क्षतिपूर्ति दिँदैन । बस्, हैरानी मात्र दिन्छ । त्यसैले बीमाबापतको पैसा लिन नजाऊँजस्तो हुन्छ । सरकारका प्रतिनिधि, राजनीतिक दललाई कमिशन खुवाएर बीमा कम्पनीले आफ्नो हकमा निर्णय गराएको छ ।

बीमा नगरेको गाडीहरुको नामसारी र काराजपत्र नवीकरण नहुने निर्णय गराउन बीमा कम्पनी सफल भए । यो निर्णयपछि सर्वसाधारण बीमा गर्न बाध्य भए । घर धितो राखेर कर्जा लिँदासमेत बीमा गराउनुपर्ने व्यवस्था छ । यो निर्णय गराउन पनि बीमा कम्पनी सफल भए ।

उदाहरणका लागि,‘एक करोडको घर धितो राखेर कुनै व्यक्तिले २० लाख रुपैयाँ लिन चाह्यो । त्यसबापत पनि बीमा गराउनेपर्छ । पैसाको समस्या परेर ऋण लिन लागेको हुन्छ, बीमा कम्पनी र बैंकले आर्थिक भार मात्र थपिदिन्छन् । फेरि वर्षैपिच्छे नवीकरण पनि गराउनुपर्छ ।’ जताबाट पनि सीधासाधीलाई ‘मुर्गा’ बनाउने काम भइरहेको छ ।

ऋणीले त २० लाख लिनलाई एक करोडको सम्पत्ति धितो राखेको छ । योचाँहि बैंकले हेर्दैन । बीमा गराउन कम्पनीका कर्मचारी

घरघर, पसलपसल धाउँछन् । गर्दिन्भन्दा समेत पछि छोड्दैनन् । उनीहरुलाई पो कमिशन आउँछ । कमिशनको लोभमा सीधासाधीलाई फसाउन त भएन नि ।

सहकारीले पनि त्यस्तै गर्थ्यो । पछि लागेपछि छोड्दै नछोड्ने । मिठो गफ गर्ने, चिया र पानी सोध्ने अनि पैसा राख्न बाध्य बनाउने । अहिले त्यही सहकारीले वचतकर्ताहरुलाई ‘धुरधुरु रुवाएको’ छ । त्यतिबेला ब्याजको लोभमा परेकाहरु अहिले साँवा गुमाउनुपर्ने तनावमा छन् ।

सहकारीले बजारबाट पैसा तान्नका लागि केसम्म गरेन् ? बैंकमा भएको पैसा फिर्केरसमेत सहकारीमा ल्याएर राख्न बाध्य बनायो । हुन त सबैको आ-आफ्नो व्यापारको पोलेसी हो । प्रलोभनमा पारेर हजारौं वचतकर्तालाई लुटियो । बीमा कम्पनीको पोलेसी पनि सहकारीभन्दा फरक छैन ।

हुन त ‘ठग’ को धन्दा कतिञ्जेल नै चल्छ र ? जसरी पनि बाहिर आइहाल्छ । सहकारी अब चाहेर पनि पुरानो अवस्थामा फर्किन सक्दैन । किन कि आम सर्वसाधारणले विश्वास गर्न छोडेका छन् । एकपटक विश्वास गुमेपछि पुनः विश्वास गर्न गाह्रो हुन्छ । तैमाथि पनि कसैले आफ्नो खुट्टामा आफैँले बच्चरो हान्न चाहँदैन ।

बीमा कम्पनीलाई नियमन गर्न मुलुकमा नेपाल बीमा प्राधिकरण छ । प्राधिकरण र नेपाल राष्ट्र बैंक दुवै अर्थ मन्त्रालयअन्तर्गत पर्दछ । अहिले घरैपिच्छे बीमा कम्पनी खुलेका छन् । प्राधिकरणले सोचविचार नै नगरिकन धमाधम इजाजत दिने काम मात्र गर्यो । तर, नियमन भने शून्य छ ।

बीमितहरुले सेवासुविधा पाएका छन् कि छैनन् ? बीमितहरुले बेलैमा क्षतिपूर्ति पाएका छन् कि छैनन् ? यो हेर्ने जिम्मा प्राधिकरणको हो । प्राधिकरण सरकार हो । तर, यो विषयमा सरकार नै सुस्ताएको छ । प्राधिकरण वास्ता गर्दैन, बीमा कम्पनीहरु कमाउनतर्फ मात्र ध्याउन्न छन् ।

यहाँ त लाइसेन्स बाँड्न काम मात्र हुँदै आएको छ । बैंकहरु यतिकै ‘मीटरब्याजी’ बनेका हुन् र ? अनुगमन गर्ने निकाय निदाएपछि बैंकहरुले आफ्नो मनोमानी चलाउनु स्वाभाविकै हो ।

अहिले धेरै बैंक सञ्चालनमा छन् । राष्ट्र बैंकले बैंक सञ्चालनका निम्ति लाइसेन्स दियो तर अनुगमनचाँहि कसले गर्ने ?

बैंक खोल्नुको उद्देश्य नै बिसर्गएको अवस्था छ । गरिब, निमुखाहरुले ऋण पाउने होइनन्, अनि बैंक किन चाहियो ? राष्ट्र बैंक र प्राधिकरणको अभिभावक अर्थ मन्त्रालय पनि निन्द्रामा छ । यी दुई निकायले कसरी काम गरिरहेको छ ? मन्त्रालयले हेर्दैन । जसले गर्दा चाँडो नाफा कमाउने होड चलेको छ ।

अधिकांशलाई सहकारी कहाँबाट सञ्चालित छ भन्ने कुरा थाहै थिएन् । सहकारी बैंकजस्तै क, ख, ग, घ वर्गको हुन्छ भन्ने ठानेका थिए । सहकारीलाई राष्ट्र बैंकले नै सञ्चालन गरेको होला भन्ने कुरा सर्वसाधारणले सोचेका थिए । तर, सहकारी त भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयअन्तर्गत पर्छ ।

यसको नियमन सहकारी विभाग, स्थानीय सरकारले गर्छ । यद्यपि, सरकारले बेलैमा सचेत गराएन् । अर्थ मन्त्रालयले सहकारी आफूअन्तर्गत पढेन् है, भोलि सहकारीमा केही भयो भने हामी जिम्मा लिँदैनौं भनिदिएको भए अधिकांश जोगिन्थे । डुबेपछि के गर्ने ? मरेको मान्छे फर्केर आउँदैन ।

पढे-नपढेका सबैलाई सहकारीले बिल्लीवाट बनाएको छ । सहकारीमा त करोडौं वचतकर्ताको खर्चौं रुपैयाँ डुबेको छ । सहकारी जनताबाट नङ्गिसकेको छ, यो अवस्था अन्य क्षेत्रमा नओआस् । ठगी ढिलो भएपनि भण्डाफोर भइहाल्छ । अहिलेसम्म सर्वसाधारणको आँखामा पट्टी बाँधिएको छ ।

आँखाबाट पर्दा निक्लिनेवित्तिकै सबै ठगहरुको ठगीधन्दा बन्द हुन्छ । ठगी रोक्न राज्यले थुप्रै ऐनकानुन बनाएको छ । नियमन गर्न पनि धेरै निकाय छन् । तैपनि सीधासाधी रोक्ने कम रोकिएको छैन । किन कि नियमन गर्ने निकाय नै ठगहरूसँग मिलेको छ । यी ठगहरुको विरोधमा सञ्चारमाध्यम थप ताल्न जरुरी छ । भक्तपुर

अर्थतन्त्र

तेस्रो लिङ्गी नैनालाई सम्मान र आर्थिक सहयोग

काठमाडौँ - लायन्स क्लब अफ काठमाडौँ प्राइड रेन्वोले नेपालमा पहिलो इन्ड्रेणी (समलिङ्गी) विवाह कानुनी रूपमा दर्ता गर्न सफल जोडीलाई सम्मान गरेको छ । प्राइड रेन्वोले लमजुङ जिल्लाको दोर्दी गाउँपालिका कार्यालयमा गत १३ मङ्सिरमा विवाह दर्ता गर्न सफल माया गुरुङ र सुरेन्द्र पाण्डेलाई सम्मान गरेको हो । त्यसरी

मायाको पहिचान नेपालकी अध्यक्ष माया र सचिव सुरेन्द्रको विवाह दर्ता भएसँगै यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक जोडीलाई कानुनी रूपमा विवाह दर्ता गर्ने बाटो खुलेको थियो । यसैगरी गएको ७ पुसमा कैलालीको कैलारी गाउँपालिका कार्यालयले यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक जोडी मनिला न्यौपाने र प्रकाश चौधरीको विवाह दर्ता गरेको थियो । यी दुई न्यौपाने र चौधरी बिच इन्ड्रेणी विवाह दर्ता गर्ने दोस्रो जोडी हुन् । माया र सुरेन्द्रले केही समय अघि सर्वोच्च अदालतमा विवाह दर्ताको आदेश माग्दै रिट दर्ता गर्ने मध्येका यी दुईको मात्रै कानुनी रूपमा विवाह दर्ता भएको छ । त्यसरी रिट दर्ता गर्ने अन्य ८ जोडी भने अहिले बेपत्ता छन् । सर्वोच्चमा विवाह दर्ताका लागि रिट दायर गरेको भए पनि उनीहरु कुनै प्रक्रियामा गएका छैनन् ।

सर्वोच्चमा मुद्दा नगर्ने जोडीका लागि समेत विवाह दर्ता गरिदिने अन्तरिम आदेश पछि देशका विभिन्न स्थानीय तहमा यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक जोडी विवाह दर्ताको प्रक्रियामा लागेको छ ।

पहिलो विवाह दर्ता गरेर नेपालको नाम राख्न सफल माया र सुरेन्द्रलाई सम्मान गरिएको लायन्स क्लब अफ काठमाडौँ प्राइड रेन्वोका अध्यक्ष चन्द्र गुरुङले बताएका छन् । त्यस्तै

प्राइड रेन्वोले प्यारालाइसिस पीडित तेस्रो लिङ्गी नैना राईलाई आर्थिक सहयोग वापत नगद ११ हजार ५ सय रुपैयाँ आर्थिक सहयोग गरिएको अध्यक्ष गुरुङले जानकारी दिएका थिए । पीडित राईलाई लायन्स क्लबका फस्ट डिस्ट्रिक्ट गभर्नर, डिपार्टमेन्ट चिफ मनकुमार श्रेष्ठ सहित अध्यक्ष गुरुङले सम्मान र आर्थिक सहयोग हस्तान्तरण गरेका थिए ।

फरवार्डद्वारा कारवाहीको माग

काठमाडौँ - मधेश प्रदेशस्थित रौतहट जिल्लाको फरवार्ड माइको फाइनान्स लघुवित्त वित्तीय संस्थाको शाखाले आफ्नो विषयमा अनर्गल तथ्यहिन सूचना सम्प्रेषण गरेको भन्दै एसटीपी खबर नामक फेसबुक पेज विरुद्ध कानुनी कारवाहीको माग गर्दै उजुरी दिइएको छ । ‘फरवार्ड’ लघुवित्त संस्थाले पीडितहरुको वचत फिर्ता नदिएपछि पीडितहरुले संस्था कब्जा गरेको भन्दै तथ्यहिन अनर्गल प्रचार गरेको भन्दै फरवार्डले प्रेस काउन्सिल नेपालमा कानुनी कारवाहीको माग गर्दै उजुरी दिइएको फरवार्ड कटहरी शाखाले जानकारी दिएको छ । कटहरीया रौतहट शाखामा गत माघ ९ गते मिटर ब्याज तथा ठगी विरुद्ध किसान मजदुर संघर्ष समिति, रौतहटको नाममा केही व्यक्तिहरुको समूहले जबरजस्ती शाखामा प्रवेश गरी ब्यान्ड, सुचना पाटी च्याल्ने तथा ताल्चा लगाउने, कर्मचारीहरुलाई गालीगलौज गर्ने कार्य गरेको र सोही क्रममा रौतहटको कटहरीया नगरपालिकामा रहेका अन्य लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरुमासमेत सोही अनुसारको उतेजक कार्य गरी सबै लघुवित्तमा ताल्चा लगाएका थिए । घटनापछि ईलाका प्रहरी कार्यालय कटहरीया, रौतहटले सोही दिन साँझ ७ बजे प्रहरीको रोहबरमा वित्तीय संस्थाहरुमा लगाएको ताल्चा खोलेको थियो ।

घटनाको २ दिनपछि एसटीपी खबर नामक फेसबुक पेजमा सोही भिडियो राख्दै फरवार्ड लघुवित्त संस्थाले पीडितहरुको वचत फिर्ता नदिएपछि पीडितहरुले संस्था कब्जा गरेको उल्लेख गरेकोमा फरवार्डले आपत्ति जनाउँदै कारवाहीको लागि काउन्सिलमा उजुरी गरेको हो ।

उक्त घटनाको दुई दिनपछि माघ ११ गते कृष्ण पञ्चदशमा नाम गरेको ‘बअभदययप क्ष्मा’ मा “फरवार्ड लघुवित्त संस्थाले पीडितहरुको वचत फिर्ता नदिएपछि पीडितहरुले संस्था कब्जा गरेको छ” भनि माघ ९ गतेको घटनाको भिडियो राखी गलत तथा भ्रामक समाचार सम्प्रेषण भएको प्रति हाम्रो गम्भिर ध्यानाकर्षण भएको भन्दै फरवार्डले जारी गरेको विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

फरवार्ड माइक्रोफाइनान्स बैंक तथा वित्तीय संस्था ऐन अन्तर्गत नेपाल राष्ट्र बैंकबाट ईजाजत प्राप्त राष्ट्रिय स्तरको लघुवित्त संस्था भएको र संस्थाले विपन्न परिवारका महिलाहरुलाई बिना धितो सरल तरिकाले गाँउगाँउमा समूह बनाई लघुकर्जा प्रदान गर्दै आईरहेको, ग्राहक सदस्यहरुबाट भएको वचत रकम निजहरुकै नाममा जम्मा हुने र उक्त कारोबार अनलाईन पासबुकबाट समेत हेर्न सकिने व्यवस्था गरिएको वित्तीय संस्थाले जनाएको छ । आफ्ना सदस्यहरुबाट वचत खातामा रहेको रकम माग भए कार्यालय समयमा जहिलेसुकै सजिलै भुक्तानी दिने गरिएको भएपनि एकपक्षीय ढंगबाट समाचार सम्प्रेषण गरी संस्थालाई बदनाम गर्ने नियत रहेको फरवार्डको ठहर छ । ‘राष्ट्रिय स्तरमा राम्रो छवि भएको वित्तीय संस्थाको मानमर्दन हुनेगरी गलत तरिकाबाट एकपक्षीय रूपमा सामाचार सम्प्रेषण गरी ग्राहक सदस्यको वचत फिर्ता नदिएको भन्दै सामाजिक सञ्जाल मार्फत स्थापित भई सकेको छविमा असर पुग्ने गरी गरेको कार्यको घोर भत्सर्ना गर्दछौं, भनि कटहरीया शाखा प्रमुख कृष्ण साह सोनारद्वारा जारी विज्ञप्तिमा उल्लेख छ । कुनै आधार प्रमाण बिना गलत अफवाह तथा भ्रम फैलाएको र बैकिङ् क्षेत्रको अत्यावश्यक वित्तीय सेवामासमेत असर पुग्ने गरी गरिएको समाचार सम्प्रेषण पत्रकार र पत्रिकाको आचरण विपरीतको कार्य गरेको पाइएकोले आवश्यक कारवाहीका लागि सम्बद्ध पक्षहरूसँग जोडदार माग गरिएको विज्ञप्तिमा भनिएको छ ।

भाषा- लिपी, संस्कार-संस्कृति, धर्म-कर्म लगायतका विविध पक्ष बारे जानकारी लिन “मुन्धुम मासिक” खोजीखोजी पढौं !!

साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशन लिमिटेड

द्वारा प्रवर्द्धित

जि.टि. ग्याँस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टण्डर्डको निज बहिर् दवर कोट नै बीमामा टिपलको जाली भएको ३ छवको हो.उत्कृष्ट
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुनः प्रयोग गर्न न सकिने प्लास्टिक शिल भएको रिलिफभर
- कम्प्युटर प्रविधिकर वल्लो पल्लव तौलमा सोही जाला दत्तक हुनुको

नेदो काउन्सिली स्टल इन्फ्रिज रिफिल्टेड

साल्ट ट्रेडिङ समूहका उत्कृष्ट साथ बस्तुहरु

गाँजाले..

विभिन्न रोग लाग्दा मानिस र पशुपन्थीलाई गाँजाको पात, फूल र फल (दाना) खुवाउने पनि चलन छ । फल (भाँगो) त्यसै वा अचार बनाएर खान अत्यन्त स्वादिलो र स्वास्थ्यबर्धक मानिन्छ ।

आशा गरौं, गाँजाबाट हुने फाइदा वैज्ञानिक पुष्टि सहित थपिएर आउनेछन् । हालै नेदरल्यान्डको बाली संरक्षण अनुसन्धान केन्द्रले पत्ता लगाए अनुसार गाँजाको जराले माटोमा हुने हानिकारक जीवाणु र ब्याक्टेरियालाई नष्ट गर्छ । एक सिजनमा गाँजा खेती

गरेको खेतमा अर्को सिजनमा
अन्य वाली लगाउँदा त्यो
वालीसमेत रोगमुक्त हुनसक्छ ।
अमेरिकी सरकारले अहिले उच्च
प्राथमिकता दिएर गाँजामा
अनुसन्धान, उत्पादन, उपभोग र
निर्यातको नीति लागू गरेको छ ।
नेपाल सरकारले पनि गाँजामा
लगाएको प्रतिबन्धमा पूर्णविराट

गर्न अब ढिला गर्ने छैन ।

नेपाल गाँजा वैधानिक
महाअभियान
नेपाल फार्म व्यवसायी
संघको आह्वान ; गाँजालाई छिटो
र पुनःवैध गर, गाँजा औषधी हो,
गाउँ फर्क, कृषि गर । र
नेपाल बन्छ, जब नेपालमै बन्छ ।
-नेपाल फार्म व्यवसायी संघ

अन्तर्राष्ट्रिय

पाकिस्तानका पूर्वप्रधानमन्त्री खानलाई
अवैध विवाह गरेकोमा जेल सजाय

एजेन्सी - पाकिस्तानका पूर्वप्रधानमन्त्री इमरान खान र उनकी श्रीमती बुशरा बीबीको विवाहलाई अवैध ठहर गर्दै अदालतले सात वर्ष जेल सजाय सुनाएको छ । उनीहरूबीचको विवाह गैर इस्लामिक र गैरकानुनी ठहर गर्दै अदालतले पाँच लाख पाकिस्तानी रूपैयाँ जरिवानासहित सात वर्षको जेल सजाय सुनाएको हो ।

बुशरा बीबीका पूर्व पतिले दिएको उजुरीमाथि अदालतले फैसला गर्दै खानजोडीलाई सात वर्षको जेल सजाय सुनाएको बीबीसीले जनाएको छ । बीबीका पूर्व पतिले खानसँग विहे गरेर बुशराले आफुलाई धोका दिएको आरोप लगाउँदै आएका छन् ।

बुशरासँग खानले प्रधानमन्त्री हुनुभन्दा केही महिनाअघि मात्रै विवाह गरेका थिए । बुशराले पूर्वपतिसँग सम्बन्धविच्छेद पछि तोकिएको समय नपुग्दै खानसँग विवाह गरेर कानुनको उल्लङ्घन गरेको अदालतको ठहर छ ।

मुस्लिम कानून अनुसार महिलांला श्रीमान्को निधन भएको वा सम्बन्ध विच्छेद गरेपछिको निश्चिन्त समयसम्म पुनर्विवाह गर्न पाउँदैनन् । ७१ वर्षका पूर्व प्रधानमन्त्री खानले यसअघि नै जेल सजाय भोगिरहेका छन् । राज्यलाई प्राप्त उद्धार बेचिको आरोपमा अदालतले खान दम्पतीलाई यसअघि नै १४ वर्षको जेल सजाय सुनाइसकेको छ ।

यस्तै अदालतले महत्वपूर्ण सूचना बेचैको आरोपमा खानलाई १० वर्ष जेल सजाय सुनाएको छ । त्यस अघि नै खान अर्को मुद्दामा तीन वर्षको जेल सजाय भोगिरहेका थिए । अब खानको जेल सजाय ३४ वर्ष पुगेको छ । पूर्वप्रधानमन्त्री खानले आफूविरुद्ध एक पछि अर्को सजाय तोकेर सरकारले राजनीतिक प्रतिशोध सन्धेको आरोप लगाएका छन् ।

के तेस्रो विश्वयुद्ध सुरु होला ?
पश्चिमा देशहरु तयारीमा जूट्दै !

एजेन्सी - विश्वमा फेरि तेस्रो विश्वयुद्ध शुरु हुने संकेत देखिन थालेको छ । गत साता बेलायती रक्षामन्त्री ग्रान्ट शाप्सेले एउटा कार्यक्रममा भनेका थिए कि हामी आगामी पाँच वर्षमा चीन, रुस, इरान र उत्तर कोरियासँग युद्धका लागि तयार हुनुपर्छ । यसै क्रममा पश्चिमा राष्ट्रहरूको शक्तिशाली संगठन नेटोले तेस्रो विश्व युद्धका लागि अभ्यास सुरु गर्ने घोषणा गरेको छ । जर्मनीको युद्ध योजना लीक भएको छ, जसले विश्व युद्धका लागि हतियार जम्मा गरिरहेको देखाउँछ । आखिर किन पश्चिमा देशहरूले यस्तो तयारी गरिरहेका छन् ? के साँच्चै अबको केही वर्षमा तेस्रो विश्वयुद्ध हुन गइरहेको छ ?

जसरी रुसले युक्रनमाथि आक्रमण गरिरहेको छ, त्यसरी नै पश्चिमा राष्ट्रहरूलाई पनि गर्न सक्छ भन्ने डर नाटोलाई छ। यसको सामना गर्न नेटोले सबै देशहरूलाई तुरुन्तै सैनिक भर्ती गर्न र नागरिकहरूलाई तालिम दिन अपील गरेको छ। नेटोका अधिकारीहरूले भखैरै भनेका छन् कि हामीलाई नागरिक सेनाको कडा आवश्यकता छ, जसले अवसर आएमा हतियार उठाउन सक्छ। अर्कोतर्फ, लीक जर्मन गुप्तचर कागजातहरूका अनुसार जर्मनीले तेश्रो विश्व युद्धको लागि युद्ध योजना बनाइरहेको छ। रूसी सेना बेलायतसँग पश्चिमतर्फ सर्ने डर छ, यससँग जुध्न हतियार अति आवश्यक छ।

हाइब्रिड आक्रमणको लागि तयारी गर्दै

जर्मन पत्रिका विल्डमा प्रकाशित यी गोप्य दस्तावेजहरूले देशको सशस्त्र बल पूर्वी युरोपमा हाइड्रिड आक्रमणको तयारी गरिरहेको खुलासा गरेको छ । दस्तावेजका अनुसार रुसले सुवाल्की ग्याप नामक क्षेत्र कब्जा गर्न चाहन्छ । यसका लागि, नाटोको डरलाई उद्धृत गर्दै, यसले यस क्षेत्रमा बम प्रहार गर्न सक्छ । सुवाल्की ग्याप बेलारुस र कालिनिनग्रादको बीचमा रहेको पोलिश-लिथुआनियाली कोरिडोर हो । लीक भएको दस्तावेजमा ३० हजार जर्मन सैनिक रक्षका लागि तैनाथ गरिने उल्लेख छ । द गार्डियनको रिपोर्टका अनुसार जर्मनीका रक्षामन्त्री बोरिस पिस्टोरियसले भनेका छन्, 'रुसले कुनै पनि दिन नाटो देशमाथि आक्रमण गर्न सक्छ भन्ने कुरा हामीले ध्यानमा राख्नुपर्छ । पाँचदेखि आठ वर्षभित्र यस्तो हुने खतरा छ ।

नागरिकले हतियार उठाउनुपर्छ

बेलायती सेना प्रमुख जनरल सर प्याट्रिक स्थान्डर्सले बेलायती नागरिकले भविष्यमा रुससँग लड्न तयार हुनुपर्ने बताएका छन् । तिनीहरूले हतियार प्रयोग गर्नुपर्नेछ, किनभने यो आवश्यक हुनेछ । बेलायतका पूर्व रक्षामन्त्री वेन वालेसले गत वर्ष युद्ध नजिकैदै गएको चेतावनी दिएका थिए । अर्कोतर्फ, नेटोको डर छ कि जसरी अवस्था विकास भइरहेको छ, अबको केही वर्षमा विश्व युद्ध निश्चित छ । जुन सम्भवतः परमाणु युद्धमा परिणत हुनेछ र विश्वलाई नष्ट गर्नेछ । नाटो सचिवले भने, यसको प्रमाण देखिन थालेको छ । त्यसैले तयारी आवश्यक छ । यसैलाई मध्यनजर गर्दै बेलायतले नयाँ सैनिक भर्ती गर्ने तयारी गरेको छ । विज्ञहरूका अनुसार शिभिलियन आर्मी बनाउने योजनामा पनि काम भइरहेको छ । अर्कोतर्फ, जोर्डनमा रहेको अमेरिकी सैन्य आधार शिविरमा भएको घातक डोन आक्रमणपछि अमेरिकाले इरानी प्रोक्सिहरू विरुद्ध प्रतिकारात्मक कारवाही गर्ने वाचा गरेको छ । यसले विश्वयुद्ध निम्त्याउन सक्छ । किनभने इरानले चीनबाट अप्रत्यक्ष सहयोग पाइरहेको बताइन्छ । पूर्व राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पले विश्व तेस्रो विश्वयुद्धको कगारमा पुगेको दाबी समेत गरेका छन् ।

“मातृभाषाको उन्नति नगर्ने जातिको पतन र विनाश हुन धेरैवेर लाग्दैन ।”
- बाल गंगाधर तिलक

“नारी मात्र पुरुषको पत्नी होइनन्, उनी राजनीतिक नेता, कार्यकर्ता पनि हुन् ।”
- कृष्णकाया

सम्पादकीय

आमनागरिकको पक्षमा निर्णय हुने अपेक्षा

आजबाट संघीय संसद्को हिउँद अधिवेशन प्रारम्भ हुँदैछ। संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संविधान -२०७२ अनुसार गठित संघीय संसद्को यो अधिवेशनलाई विधेयक प्रस्ताव र पारित गर्ने बैठकको रुपमा पनि हेर्ने गरिएको छ। यसरी सञ्चालन हुन लागेको संसद्को अधिवेशनले आमनागरिक अनि देशको विकास समृद्धिको पक्षमा ठोस कार्य गर्लान वा नगर्लान् अहिले नै भन्न सकिने अवस्था छैन। यद्यपि आमनागरिक र देशले चाहिँ आशा पक्कै गर्नु पर्ने हुन्छ। जतिखेर देखि देशमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक राज्य व्यवस्था शुभारम्भ भयो, त्यसयता संघीय संसदले खासै कार्य गर्न नसकेको आभास अमनागरिकले गर्दै आएको यथार्थता कसैबाट छिप्न सकेको छैन। तिनै वास्तविकता तथ्यलाई मध्यनजर राख्दै आजबाट प्रारम्भ हुने संघीय संसद्को हिउँद अधिवेशनले आमनागरिक र देशको निमित केही न केही गर्नु पर्ने अवस्था तड्कारो रुपमा देखिएको छ। त्यहीँ सवाललाई आत्मासात् गर्दै संघीय संसद्मा प्रतिनिधित्व गर्ने सत्तारुढ राजनीतिक पार्टीहरू देखि प्रमुख प्रतिपक्ष र प्रतिपक्ष राजनीतिक दलहरूले पनि आ-आफ्नो तर्फबाट सकारात्मक भूमिका निर्वाह गर्नु पर्ने स्थिति आएको छ। ताकि त्यस्ता सकारात्मक भूमिकाले भोलि संसदमा प्रस्तुत हुने अधिकांश विधेयक आमनागरिक र देशको निमित फलदायी एवं उपयोगी हुन सक्ने अपेक्षा गर्ने पर्दछ। जसले, संघीय संसद वर्तमानमा मात्र होइन भविष्यसम्म नै आमनागरिक र देशको पक्षमा रहेको अनुभूत गर्न सकियोस्। अन्यथा विगतमा संसद अधिवेशनको नाममा जनप्रतिनिधिहरूको अपत्यारिलो वादविवाद, संसद बैठक बहिष्कार, होहल्ला जस्ता उच्छृङ्खल प्रवृत्तिले आमनागरिकका ढाड सेक्ने प्रकारको महँगी, भष्टाचार, कालोबजारी, तस्करी, ढिलासुस्तीले प्रश्रय पाउने खालको काममा उद्भूत भई भत्ता पकाउने खेलमै तल्लीन रहेको स्वतः भन्न सकिन्छ। यसर्थ आजबाट सञ्चालन हुन लागेको अधिवेशनबाट मूलतः आमनागरिकको पक्षमा निर्णय गर्न सकोस भन्ने अपेक्षा सहित राष्ट्रलाई चाहिने ऐन, कानुन, निर्माण देखि विभिन्न प्रकारका विधेयकहरू प्रस्ताव गर्दै पारित हुन कुनै कसर बाँकी नहोस भन्ने सदिच्छा पूर्ण हुन सकोस्। नकि कुनै पनि विधेयक प्रस्ताव र पारित गर्दा आमनागरिकको सर्वोपरी हित अधिकारलाई ध्यानमा राख्दै भिन्न विधेयक प्रस्तुत हुन सकोस्। जुन विधेयक देश र आमनागरिकका लागि लाभदायक बनोस्। यिनै तिनै वस्तुस्थितिलाई अध्ययन-मनन गरी सम्भवतः संघीय संसद् सचिवालय तथा सभामुखले अधिवेशन व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन सातामा तीन दिन संसद्को बैठक र तीन दिन संसदीय समितिको बैठक बस्ने गरी संसद् सचिवालयले क्यालेन्डर (कार्यतालिका) तय गरेको हुनुपर्छ भन्ने अनुमान गर्न सकिन्छ। त्यसका लागि संसद् सचिवालयले तयार गरेको क्यालेन्डर माथि संसदमा प्रतिनिधित्व गर्ने राजनीतिक पार्टीको प्रमुख सचेतक र सचेतक बिच सघन छलफल भएको कुरा प्रकाशमा आएको छ। यस्तो कार्यलाई सकारात्मक रुपमा लिनका साथै संसद् अधिवेशन सशक्त र जनमुखी हुन सक्ने आकलनसम्म गर्न सकिने वातावरण सिर्जना भएको छ। यस्ता कार्ययोजनाबाट उत्पीडित, उपेक्षित सर्वसाधारण नागरिकले राहत पाउन सकोस् भन्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ।

नेपाल आर्मी, इण्डियन आर्मी, ब्रिटिस आर्मी, सिंगापुर प्रहरीलगायत विभिन्न शारीरिक फिटनेशको लागि हामीलाई सम्झनुहोस्।

MASTER RAJESH RAI
Owner/Training Director

GURKHA FITNESS & EDUCATION CENTRE

Seti Badh Marga Deep-16, Pokhara

+ 977 - 61 - 442292, 442293
+ 977 9803370473

E-mail : rajrajesh56@yahoo.co.uk
www.facebook.com/gurkhatraining

देश निकालामा परेको तन्नेरी पुस्ता !

विनोद त्रिपाठी

‘टुवेल्थ सकिएसी म त नेपाल बस्दिन । बाबा मामुले नि एग्री गर्नुभा’को छ । यहाँ बसेर जब नै पाईदिन । सोसल क्रिटिसाइज छ, यहाँ। बोरिड छ नि लाइफ। अबोर्ड स्टडीमा जाने, उतै सेटल हुने हो म ।’ अहिले स्कूल कलेजका प्रायः तन्नेरीबीच हुने संवाद हो यो ।

११-१२ पढ्दै गरेकादेखि स्नातक वा स्नातकोत्तर गरिरहेका वा गरिसकेका युवा जमात विदेश जाने योजनामा दिनरात समय खर्च गरिरहेका छन्। विदेश पढ्ने स्वदेश फर्कने सोच अपवादमा मात्र छ। सबै जन्मदेश छोडेर परदेशमा बस्न चाहन्छन्। सबै तन्नेरीको रह्र हो, तेस्रो मुलुक। तेस्रो मुलुकका जुन क्षेत्रमा बस्न अनुकूल हुन्छ, त्यहाँ युवाहरूको मन डोरिएको छ। दक्षिण एसियाका देश बाहेक अन्यत्र जहाँ भएपनि यसरी नेपाली तन्नेरी आकर्षित हुनुको मुल कारण पैसा वा पढाई मात्र होइन। यदि पैसा कमाउने वाध्यताले युवाहरू विदेश गएका हुन् भन्ने बुझियो भने यो शतप्रतिशत अधुरो हुनेछ। यदि नेपाली विद्यार्थी पढनका लागि विदेश गएका हुन् भन्ने धारणा राखियो भने त्यो त फन गलत बुझाई हुनेछ। त्यसो भए, नेपाली तन्नेरी विदेश जानुको सम्पूर्ण बुझाई के हो त ? यो विषयमा संक्षिप्त चर्चा गरौं।

नेपालमा समुदायतः मुलत दुई भागमा रहेका छन्। पहिलो मधेश-तराई समुदाय, दोस्रो हिमाल-पहाड समुदाय। यी दुई समुदायमा मधेश समुदायका तन्नेरीहरू एकाध बाहेक खासै तेस्रो मुलुकमा स्थानान्तरण छैनन्। बरु मधेशका युवाहरू पहाडी शहर हरूमा बाक्लिएका छन्। तर, पहाड र हिमाली क्षेत्रका युवा सोचमा समानता छ। यी युवाहरू सबै तेस्रो मुलुक गइसकेका छन् वा जाने तयारीमा जुटिरहेका छन्। हिमाली क्षेत्रका गाउँ रित्तिएका छन्। पहाडी गाउँहरू पातलिएका छन्। यो कुनै नेपालमै बसाईसराइले भएर आएको परिवर्तन होइन। मधेश क्रमशः पहाड उक्लिरहेको छ। पहाड हिमाल तीव्र रुपले देश छोडिरहेको छ। यही विशाल अन्तर छ। यसले भविष्यमा आउन सक्ने जनसांख्यिक उतारचढावको अर्को आलेखमा चर्चा गरौंला। अहिले यो आलेखमा कसरी समग्रमा नेपाली तन्नेरी पुस्तालाई पुरानो पुस्ताले विदेश धपाइरहेको छ भन्नेमा तथ्यहरू खोतल्ने प्रयास गर्नेछौं।

नेपाली युवाहरू विदेश पलायन हुनुका मुलतः तीन कारण रहेका छन्। यी कारण बाहेक अहिलेसम्म अन्य कुनै नयाँ कारणहरू देखा

परेका छैनन्। यी तीन कारण निम्न बमोजिम रहेका छन्।

पढाई र पैसा
विसं २०६२ सालमा पुरानो शिक्षा पद्धतिमा परिवर्तन गर्ने अवधारणा सुरु भयो। ०६३ सालमा आएको व्यवस्था परिवर्तनसँगै पाठ्यक्रम लगायत शिक्षाका धेरै पक्षमा फेरबदल गरियो। तर, बदलिएको शिक्षा प्रणालीले विद्यार्थीको गुणस्तरमा कुनै सुधार ल्याउन सकेन। यही अबधिमा विश्व डिजिटल युगमा प्रवेश गर्यो। संसारभरका ससाना सूचना,, जानकारी र घटनाहरू युवाहरूले सेल्फ रिसर्चमार्फत प्राप्त गर्न थाले। कुन देशमा के भइरहेको छ, विश्वको कुन स्थानमा कस्तो अवस्था छ, कुन देशमा पढेपछि सजिलै जागिर पाइन्छ, कुन देशमा भविष्य सुरक्षाको ग्यारेन्टी छ भन्ने अनगिन्ती विषयहरूमा शिक्षकको मात्र भर पर्नु परेन। युवाहरू आफैले बुझ्ने गरि डिजिटलका माध्यमबाट धेरै देशका बारेमा अध्ययन गरेपछि हाम्रो देशको तौर तरिकाप्रति उनीहरूमा घृणा पैदा गराउन थाल्यो। उनीहरूलाई लाग्यो, ‘हाम्रो पढाई नै खतम पो रहेछ।’ जब नपाईने पढाई, करियर नभएको देश !

पढाई सकेर जागिर पाउने कुनै ग्यारेन्टी छैन। पढेर मात्र के गर्नु, जागिर पाईदैन भने। जागिर पाइन भने पढेको पैसा खर्च उठाउने कसरी ? करियर नै नबन्ने हो भने प्रमाणपत्र मात्र हातमा लिएर के गर्ने ? यसरी युवाहरूबीचमा भविष्यको चिन्ताले बहस छेड्यो। उनीहरूलाई नेपालभित्रको आउने दिनहरू अँध्यारो लाग्न थाल्यो। अनि विकल्प सुरु भयो। यो विकल्प भनेको विकसित मुलुक जाने। नेपालमा विदेश पढ्न जाने सर्वाधिक महत्वको अवधि हो विसं ०६० देखि ०७० को बीचको दशक। यो रफ्तार अहिलेसम्म रोकिएको छैन। फन उकालो लागिरहेको छ।

सरकारी तथ्याङ्क हेर्‍यो भने विदेश जाने विद्यार्थीको संख्या कहाली लाग्दो छ। पछिल्लो दुई वर्षमा यो संख्या उकालो लागेर दोब्बर वृद्धि भएको छ। ९ महिनामा मात्रै विभिन्न ७२ देशमा पढ्न जान ६२ हजार बढीले नो अब्जेसन लेटर लिइसकेका छन्। सरकारले विद्यार्थीलाई विदेश जान रोकन गत वर्ष चैतमा एउटा निर्देशिक ल्यायो। १२ कक्षा पास गरेपछि मात्र स्वीकृतिपत्र दिने। यसअघि हालको १० कक्षा अर्थात् ईईई पास गरेपछि सोभै विदेशका शिक्षालयमा भर्ना पाइन्थ्यो। यति गर्दा पनि यो वर्ष दुई सय गुनाले विद्यार्थी विदेशी

गइसकेका छन्।

अर्को विषय हो, हाम्रो शैक्षिक क्यालेण्डरको सुस्त गति। हाम्रो शिक्षा पद्धतिमा न व्यवहारिक पक्ष छ न गुणस्तरीय छ। यसले पनि नेपाली विद्यार्थीलाई विदेश जान प्रेरित गरिरहेको छ।

स्वतन्त्रता र सुरक्षा
पछिल्लो पटक नेपालमा जति छिटोछिटो राजनीतिक परिवर्तन भयो, त्यति नै समाज भययुक्त बन्दै गएको छ। ०४६ सालमा बहुदल आएपछि कांग्रेस र कम्युनिस्टबीचमा पानी बाराबार थियो। अर्मपर्मदेखि व्यक्ति सम्बन्धमा बोलचाल बन्दसम्मको अवस्था थियो। पछि केही मल्थर हुँदै गएको थियो। तर, जब ०६३ सालमा गणतन्त्र आयो अनि त समाजमा जात र धर्मका नाममा फन विभाजनको विकराल अवस्था सृजना भयो।

जातीय क्लष्टर, समावेशीको नाममा मेधावी योग्य नागरिकहरूलाई राज्यको सेवा सुविधामा पढ्न र रोजगार पाउने अवसरबाट बन्चित गरियो। धनी परिवारको छोराछोरी छ, तर उ राज्यको सुचीकृत जातिमा छ भने उसैले सरकारी सेवा भरपुर पाउने पढ्न पाउने उसैलाई अवसर मिल्दै गयो। क्षमतावान भएर पनि राज्यको सुचीकृत जातिमा नभएको गरिब परिवारको छोराछोरी यी सारा सुविधाबाट बन्चित हुनुपर्ने दुईशा आयो। यसले हजारौं युवायुवतीहरू निराश बन्दै गए अनि यो देशमा आफ्नो कुनै भविष्य नदेखेर विदेशिन थाले।

अर्को पक्ष छ, धर्मका विषयहरू उधिनेर समाजलाई पक्ष विपक्षमा बाँडिएको छ। फरक धर्म वा कुनै धर्म नमान्ने व्यक्तिलाई घृणाको दृष्टिले हेर्न थालिएको छ। यसले युवायुवतीहरूमा यो मुलुकप्रति वैराग्य उत्पन्न गरिदिएको छ। धार्मिक जडताले शिक्षित युवायुवतीलाई यो देशमा रहने वातावरण दिँदैन। फलस्वरुप तन्नेरी वर्ग स्वतन्त्रता र सुरक्षित देश खोज्दै जाने क्रम निकै बढेको छ।

युवा वर्गले चाहने भनेको व्यक्तिगत स्वतन्त्रता प्रमुख हो। युवतीहरूले खोज्ने स्वतन्त्रतासँगै सुरक्षा हो। नेपालको समाजमा धर्म, जात र अनेक अन्धविश्वासका चलनहरूका कारण यी सबै आवश्यकता खोसिन थालेको छ। यो विषय विकसित देश र नेपालको बारेमा वस्तुस्थितिको अन्तर तन्नेरी पुस्ताले मजाले बुझ्नेको छ।

सामाजिक संकुचन र लैंगिक भेदभाव
जब कुनै विद्यार्थी

विमानस्थलमा आफ्ना बुवा आमासँग विछोडिन पाल्छ, उसले पहिलो वाक्यमा भनिहाल्छ, ‘मामु म छिउँ फर्कन्छु।’ छोराछोरी र बाबुआमाबीच विछोडिँदा हुने भावनात्मक तरंगले जुन वाक्यांश विमानस्थलमा पोखिएपनि अन्ततः वास्तविकता फरक हुन्छ। विदेश गइसकेपछि एकाध बाहेक नेपाल फर्कन खोज्दैनन्। किनकी उनीहरूलाई नेपालको अवस्था राम्रोसँग थाहा छ। विकसित देशको खुल्ला समाज, खुल्ला परिवेश, स्वतन्त्र विचरण, सुरक्षित जीवन र अनेकौं अवसरका कारण उनीहरूलाई नेपाल आउने कल्पनै गर्दैनन्। जब कुनै मुलुक भित्र हुक्कको वातावरण हुँदैन, तब आफु जन्मेर पनि मन दुखाएरै थातथलो छोड्नुपर्ने हुन्छ।

हुन त यो कुरा नेपालको सबै समुदायमा लागु हुँदैन। लेखको सुरुमै भनिएको छ मधेश तराई क्षेत्रका समुदायका तन्नेरी अब्भै तेस्रो मुलुक बसाई सर्ने देखिएका छैनन्। मधेशका अधिकांश खाडी लगायतका मुलुकमा रोजगारका लागि जान्छन् र उनीहरू जन्मघर नै फर्केर आउँछन्। फलस्वरुप मधेश समुदायका नेपालीको जनसंख्या नेपालमा चौतर्फी बाक्लिँदै गएको छ। यो विषयमा थप अर्को आलेखमा चर्चा गरौंला।

हिमाल र पहाड समुदायका तन्नेरी भने तेस्रो मुलुकमा पढाई र रोजगारसँगै परिवारै सार्ने गरि जाने क्रम यति तीव्र छ कि अहिले कयौं गाउँहरू रित्तिएका छन्। यसका बहुकारण भएपनि सामाजिक संकुचन र लैंगिक भेदभाव पनि हो। किनकी, विकसित देशमा २० वर्ष नपुगेकी एउटा छोरी आफ्नै ढंगले पढ्न, काम गर्न र जीवन सेटल गर्न मजाले सकिन्छ। स्वतन्त्रता, सुरक्षा र अवसरका कारण विकसित देशमा छोराछोरीमा कुनै भेदभाव छैन। यही हुक्कको वातावरणका कारण विकसित देशबाट जोकोहि तन्नेरी तुरुन्तै नेपाल फर्कन चाहन्छन्।

अतः अहिले नेपाली युवायुवती पढाई र पैसा खोज्दै मात्र विदेशिएका होइनन्। राजनीति अस्थिरता, सामाजिक संकुचन, धार्मिक जडता, असुरक्षा, अवसरबाट बन्चित, अन्योल भविष्य, भद्रगोल करियर र असुरक्षित वातावरण मुल कारण हुन्। यो अवस्थामा व्यापक सुधार नभएसम्म नेपाली तन्नेरी विदेश बसाई सर्न कदापी छोड्ने छैनन्। बेलैमा नागरिक तह, राजनीति दल र राज्यका शासकहरूले गम्भीर हुन आवश्यक छ। नेपाल बहसबाट

पाठक मन्थन

अखबारिताको धर्म, निर्वाह गरिरहेको छु !

श्री सम्पादकज्यू,

करिब ३० वर्ष अधिदेखि निरन्तर रुपमा प्रकाशन भैरहेको त्यस सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार सम्पूर्ण पाठक, शुभचिन्तकका लागि एक निष्पक्ष, निर्भिक र समतामूलक समाजको निर्माणसँगै विकासमा जोड दिन पर्ने सन्देश प्रवाह गर्दै आएको आभास गरिएको छ। जसले देशको शासक, प्रशासक, हरेक संयन्त्रका लागि समेत सचेत गराएको छ। त्यस्ता कार्य अत्यन्तै सान्दार्मिक अनि समसामयिक भएको महसुस गरेका छौं। त्यसैगरी सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबारले देशका शासक, प्रशासकले नेपाली समाज र देशमा भएका सामाजिक अनि आर्थिक बेथिति जस्ता कर्मकाण्डकोसमेत भण्डाफोर गरी सार्वजनिक गर्दै आएको छ। यी कार्य मुलुककै निमित्त अति राम्रो अनि वेथिति अन्त्यको निम्ति शुभ कार्यको थालनी हो भन्ने अपेक्षा गरेका छौं, समग्रमा यस्ता कार्य जनपयोगी हुनका साथै देश कै निमित्त उपलब्धिमूलक कार्य हुनेमा विश्वास गर्न सकिन्छ। तसर्थ विगत लामो, समय देखि आफ्नो प्रकाशन कार्यलाई निरन्तरता दिँदै आएको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक अखबार एक सच्चा, सत्य र यथार्थवादी अखबारताको धर्म, निर्वाह गरिरहेको मान्न कसैले कन्जुस्याई गर्नु हुन्न भन्ने हाम्रो विनम्र आग्रह छ।

-अनिल कुमार चाम्लिङ -बसाहा, उदयपुर, कर्मजित शेर्पा - तोफ्फेगोला, ताप्लेजुङ, गगन तामाङ -हेटौडा -०९, मकवानपुर, धर्मेन्द्र शाक्य, धरान -१५, सुनसरी, राजेन्द्र कुमार धिमाल- लक्ष्मीमार्ग, मोरङ।

पत्रिकाको जिम्मेवार टिमलाई साधुवाद !

श्री सम्पादकज्यू,

हामी नारी पाठक, शुभचिन्तकको नाताले सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिका साह्रै प्रिय लाग्छ। त्यस्तै सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिका नेपाली पत्रपत्रिकाको जमातमा एक उत्कृष्ट भएको पनि हामीले मूल्यांकन गरेका छौं। किनकि, सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाले जस्तो अन्यले नर-नारी, वृद्ध-वृद्धा, बालबालिका, असक्त असहाय, दुःखी, गरिब, उत्पीडित, उपेक्षित लगायतको पक्षमा निरन्तर आवाज उठाउँदै आएको वर्षौं भएको छ। त्यो हामी जस्ता हजारौहजार पाठक, शुभचिन्तकले महसुस गरिरहेका छन् भन्ने लागेको छ। यसरी देशको बहुसंख्यक उत्पीडित, उपेक्षित वर्ग समुदायको पक्षमा वकालत गर्दै आफ्नो प्रकाशन कार्यलाई अघि बढाइरहेको सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिका सबैका लागि उतिकै लोकप्रिय र समाचार, सन्देशबाहक बन्नेमा पनि पूर्ण आशावादी छौं। यसरी सबैका लागि सधैं सुसूचित गराउँदै र खबरदारी गर्दै सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिका निरन्तर प्रकाशित भइरहेको छ। यो हामी जस्ता पाठक, शुभचिन्तकका लागि अतिनै उपयोगी पत्रिका भइरहेको छ। यसरी आम पाठक, शुभचिन्तक, ग्राहक, सहयोगी सबैको निमित्त अध्ययनार्थ एक पत्रिका सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिका हो भन्ने अनुभूतिसमेत गरेका छौं। यी सब हुनका पछाडि प्रथमतः सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकामा सम्लग्न तमाम सम्पादन, प्रकाशन टिमकै प्रमुख भूमिका हो भन्दा फरक पर्ने छैन। यस सवाललाई जो जसले जे भने पनि त्यसको सम्पूर्ण श्रेय माथि भनिए भै एउटा सफल कार्य सम्पादनमा तल्लीन सुम्निमा राष्ट्रिय साप्ताहिक पत्रिकाको पूर्ण जिम्मेवार टिम हो, जसलाई साधुवाद !

-अरुणमा बान्तवा, बेलबारी -०५, मोरङ, कल्पना थुलुङ -थुलुङ दुधकोशी -०३,सोलखुम्बु, रिदेवी गुरुङ -भरतपुर, चितवन, गंगा माझी -प्रकाशपुर, सुनसरी, रत्नादेवी लेप्चा -फिक्कल, इलाम।

ओरालो लाग्दै देशको अर्थ व्यवस्था

रुषा थापा

बाटोमा जताततै कोठा खाली, सटर खाली, फल्याट खाली लेखिएको पोस्टर देखिन्छ। यतिसम्म कि अहिले त आम नागरिक बाटोमा हिड्दा पनि जताततै कोठा, सटर र फल्याट खाली भएको भनिरहेका हुन्छन्। अहिले मुलुकभरका ७५ प्रतिशत कोठा, सटर र फल्याट खाली भइसकेको बुझिएको छ।

चैतपछि भन्नु कोठा, सटर र फल्याट खाली हुने बताइन्छ। किनकि चैतमा वार्षिक परीक्षा हुन्छ। अहिले त अभिभावकहरु आफ्नो बालबालिकाको पढाइका लागि भएपनि बसिरहेका छन्। तर, परीक्षा सकिएपछि त उनीहरु गाउँघर नै फर्किनेछन्। सटर लिएर व्यापार गर्दै आएकाहरुले भाडा तिर्न सकेका छैनन्।

कोठामा बस्नेहरुले पनि काम गरेको ठाउँबाट तलब नदिएपछि भाडा तिरेका छैनन्। तीन वर्षअघि काठमाडौँ उपत्यकामा एउटा कोठा तथा सटर खोज्न वर्ष दिन लाग्थ्यो। छ महिना खोजेर पनि नभेटिएपछि मानिसहरु दलाल कहाँ पुग्थे। अनि दलालीलाई २० हजारदेखि ५० हजार बुझाएर कोठा, सटर वा फल्याट पाउँथे।

अहिले पनि घरधनीहरु ठाउँअनुसार एउटा सटरको मासिक २५ हजारदेखि १६ लाख भाडा असुल्छन्। एक फल्याटको ३० हजारदेखि दुई लाखसम्म लिन्छन् अनि एउटा कोठाको पाँच हजारदेखि पन्ध्र हजारसम्म। भाडामा बस्नुअघि नै घरधनीहरु तीन महिनाको भाडा माग्छन्। सेवासुविधा केही दिँदैनन्।

तर, बत्ती, पानी, फोहोरलगायतको शुल्क भने दोब्बर-तेब्बर लिन्छन्। अहिले आम्दानी नभएपछि कतिपयले कोठाको सामान नै घरधनीलाई छोडेर छाड्छन् त कतिपयले ऋण खोजेर भएपनि बुझाएका छन्। त्यस्तै, कतिपय भने भाडा तिर्न नसकेपछि राति वा घरधनी नभएको समयमा कोठा सरेका छन्।

अहिल घरधनीहरु भाडामा बस्ने मान्छे खोजेर हिडिरहेको भेटिन्छ। आफ्नो चिनजान भएको व्यक्ति तथा पसलेहरुलाई घरधनीहरु भन्छन्, ‘कोही भाडामा बस्ने छ भने मेरो घरमा ल्याइदिनुस् न।’ घर खाली हुन थालेपछि घरधनीहरुको भोक र निन्द्रा नै भेटिएको छ। घरधनीहरुको आम्दानीको स्रोत

भनेकै घर भाडा हो।

तर, घर नै खाली भएपछि कसरी खर्च जुटाउने। पसलेले बिना पैसा सामान दिँदैन। अनि पैसा नभएपछि भोक लाग्दा घरको इट्टा त पचाउन मिल्दैन नि त। हिजो अन्न उत्पादन हुने खेत बेचेर घर बनाए। खेतमा अन्न उत्पादन हुन्थ्यो। यदि त्यो खेत नबेचेको भए अन्न खान पाइन्थ्यो नि त। खेतमा काम गर्न दुख हुन्छ, भनी बसिबसि खानका लागि खेतबारी नै बेचेर मानिसहरुले घर बनाए। तर, अहिले घर भाडामा नभएपछि उनीहरु चिन्तित छन्।

एकातिर घर भाडामा गएको छैन, अर्कोतिर त्यो घर पनि बैंकको नाममा छ। किस्ता नतिर्नेवित्तिकै बैंकले घर लिलाम गरिहाल्छ। अहिले सुनिन्छ कि बैंकले लिलाम गरेको धितो पनि विक्री भएको छैन। दुई वर्षअघि तीन करोडमा खरिदविक्री भएको घरजग्गा अहिले त्यसको आधा मूल्यमा समेत विक्री नभएको समेत सुनिन्छ।

जो व्यक्तिले आफ्नो घरजग्गा, गाडी र सेयर धितो राखेर बैंकबाट ऋण लिएको थियो, त्यो व्यक्ति त अब सडकछाप नै हुनेछ। बृहोपाकाले भन्थे, ‘रुखमुनिको वाली फल्नै। ऋण लिने व्यक्ति कहिल्यै उभो लाग्दैन।’ ऋणलाई घिन समेत भनिन्थ्यो पहिलापहिला। तर, केही वर्षयता मानिसहरुले ऋण नै लिएर घरजग्गा, गाडी र सेयरमा लगानी गरे।

अहिले ऋण तिर्न नसकेपछि कोही घरको छतबाट हाम्फालेर मरेका छन् त कोही आफ्नै शरीरमा पेट्रोल खन्याएर आत्मदाह पनि गरिरहेका छन्। व्यक्तिहरुले विदेशी गएर कमाएको, जीवनभर कमाएको, आफ्नो पुख्र्रौली सम्पत्ति समेत बेचेर वा बैंक तथा वित्तिय संस्थाबाट ऋण लिएर जग्गा किनी घर बनाए।

त्यसमाथि एक आनादेखि चार आना जग्गामा पाँच तलादेखि १८ तलासम्मको घर बनाएका छन्। एउटै व्यक्तिले पाँचदेखि बीस ठाउँमा घर बनाएका छन्, भाडा खान। उनीहरुले सरकारको मापदण्ड मिचेर घर बनाएका छन्। यदि भूकम्पले यो घर भत्काए नयाँ घर बनाउन मापदण्डले दिँदैन।

९९ प्रतिशत मानिसको घरजग्गा, गाडी र सेयर बैंक तथा वित्तिय संस्थाको नाममा छ। यसले ऋणीसँगै बैंक पनि

डुब्ने अवस्थामा पुगेको छ। दलालीहरुले पाँच हजार आना नपर्ने जग्गा ४५ लाखमा बेचे। बैंकले सय रुपैयाँमा निष्काशन गरेको सेयर पाँच हजारमा बेचे। अनि भारतमा एक लाखमा पाइने गाडी नेपालमा २० लाखमा बेचिएको छ।

व्यक्ति होस् या कुनै पनि संघसंस्था सबैको लगानी यीनै तीन क्षेत्रमा जाकिएको छ। फेरि यो क्षेत्रमा भएको लगानी भने फिज हुन पुग्दा आज मुलुकै अर्थतन्त्र संकटमा परेको छ। नेतृत्व राम्रो नहुँदा त्यसको परिणाम त्यो देशको जनता र राष्ट्रले भोग्नुपरेको कतिपय उदाहरण समेत छ।

नेपाल सरकारले पहिल्यै खेतीयोग्य जमिन खण्डीकरण गर्न नदिएको भए आज हाम्रो देश खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर हुन्थ्यो। विदेशी मुलुकमा खाद्यान्न निर्यात गर्थ्यो। विडम्बना, सरकारले खेतीयोग्य जमिन समेत खण्डीकरण गर्न दियो। र, मानिसहरुले खेतीपाती गर्दै आएको जमिन समेत मासेर घर बनाए।

यसले गर्दा आज व्यक्ति र बैंक तथा वित्तिय संस्थाको लगानी त जोखिममा परेको नै छ, सँगै मुलुकमा खाद्यान्न संकट निम्ति संकेत देखापरेको छ। मुलुकको ९० प्रतिशत खेतीयोग्य जमिन घर र बाटो बनाउँदा मासिसकेको छ। त्यसमाथि छिमेकी मुलुक भारत र चीनले नेपालको कतिपय भूभाग कब्जामा लिइसकेको छ।

अहिले उब्जनी हुने जमिन घट्दै गएको छ तर खाने मुख भने दिनानु बढ्दो छ। अन्य मुलुकले खाद्यान्न नपठाए नेपालमा भोकमारी सुरु हुनेमा केही शंका छैन। खाद्यान्न आयात गर्दा देशको सबै मुद्रा विदेशिएको छ। सरकारको ध्यान घरजग्गा, गाडी र सेयरबाट राजस्व उठाउनुमा मात्र गयो। सरकारले राजस्वलाई मात्र ध्यान दियो। त्यसबाट पर्ने नकारात्मक प्रभावबारे केही सोचेन।

अहिले घरजग्गा, गाडी र सेयरमा मन्दी छ। जसले गर्दा राजस्वबाट समेत प्रभाव परेको देखिन्छ। तर, महत्त्वपूर्ण कुरा त यो हो कि मुलुक खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर छैन। यदि

नेपाल खाद्यान्नमा आत्मनिर्भर भएको भए मुलुकको अर्थतन्त्रमा संकट निम्तिएपछि खासै प्रभाव पर्दैनथ्यो।

खाद्यान्न निर्यात गरेर भएपनि आम्दानी गर्न सकिन्थ्यो। तर, यहाँ त अन्न उत्पादन हुने जमिन नै मासिएको छ। अनि कहाँ खाद्यान्न उत्पादन गर्नु ? अब विदेशीले खाद्यान्न नपठाए नेपाली जनता भोकभोकै मर्नुपर्ने छ। सरकारले ध्यान नदँदा सहकारीमा निक्षेप जम्मागरेका करोडौँ बचतकर्ताको खर्बो रकम डुब्थ्यो।

अब पनि सरकारकै लापरवाहीका कारण धेरै व्यक्ति र बैंक डुब्नेछ। सँगै मुलुक पनि। एयरपोर्टमा खाडी मुलुक विदेशिने नेपाली युवाको लाम छ। महंगी, बेरोजगारीका कारण राजधानीमा बस्दै आएकाहरु गाउँघर नै फर्किएका छन्। यसले घर भन्नुभन्नु खाली हुनेछ।

कोठा लिएर भाडामा बस्ने, सटर लिएर व्यापार गर्ने वा फल्याट लिएर अफिस सञ्चालन गर्ने अब कोही हुने छैन। यसको असर सिधै बैंकमा पर्छ। किनकि त्यो घरजग्गा धितो राखेर बैंकले ऋण प्रवाह गरेको छ। ऋणले कर्जा नतिर्नेवित्तिकै बैंकले धितो लिलाम गर्छ। तर, अहिले बैंकले लिलाम गरेको धितो बिक्रेको छैन। यसले गर्दा बैंक पनि डुब्ने देखिएको छ।

पहिलापहिला उब्जनी नहुने ठाउँमा घर बनाइन्थ्यो, त्यो पनि माटोको। पछिल्ला केही वर्षयता त खेतीयोग्य जमिन समेत मासेर घर बनाइयो। त्यो पनि थरीथरीको। घरमा विभिन्न प्रकारका इट्टा लगाउनुका साथै सिसा समेत हालिएको छ। अब त्यो घर भत्किएपछि त्यो जमिनमा उब्जनी हुने देखिँदैन।

चार दशकको वीचमा उपत्यकाको खेतबारी सबै मासिएको छ। उपत्यकाको मात्र होइन, देशैभरको जमिन घर र बाटो बनाउँछ, मासिएको छ। व्यक्तिहरु बसिबसि खान पत्किँदा र सरकारले बेलेमा ध्यान नदँदा आज सबै डुब्ने अवस्थामा पुगेको छ। अब के गर्छ, सरकार ? बैंकले कसरी आफ्नो लगानी उठाउँछ ?

महाकुलुङ गाउँपालिकाको कार्यालयद्वारा गाउँपालिकाबासी

जनसमुदायलाई अनुरोध

- गाउँपालिकालाई बुझाउनु पर्ने घर, जग्गा, मालपोत दस्तुर, व्यवसाय कर आदि समयमा नै बुझाऔं।
- घटना घटेको ३५ दिनभित्र व्यक्तिगत घटना दर्ता गरौं।
- सार्वजनिक जग्गा र सम्पत्ति संरक्षणमा गाउँपालिकालाई सहयोग गरौं।
- आफ्नो घर आँगनबाट उत्पन्न फोहरलाई व्यवस्थित गरौं।
- इजाजत पत्र लिएर मात्र व्यापार व्यवसाय गरौं तथा उपभोक्ता आचारसंहिता पालना गरौं।
- बालबालिकालाई काममा हैन विद्यालय पठाऔं।
- विकास निर्माण कार्यक्रममा जनसहभागिता जुटाऔं।
- कृषिको व्यावसायीकरण गरौं। खाद्य सम्पन्नत्व र आत्मनिर्भर गाउँपालिका निर्माणमा सहभागी बनौं।
- किसानलाई सम्मान गरौं। जैविक विविधतामा आधारित पर्यावरणीय कृषि पेशा अवलम्बन गरौं।

महाकुलुङ गाउँपालिकाको कार्यालय

बुङ, सोलुखुम्बु, संघीय नेपाल।

भाषा–साहित्य

वान्तवा भाषाको कविता

टेन्दाओ हक वा

विविमाया राई

उडटेन्दाओ याक ओगि खोन्कि खि चानु चक्खान छोक्नु खिदिम्मा कि वाकुयुमडे चानु

खोक्लियाओ सवा चानु ओक्टो लाकुवा चानु खोक्लि साकि टुमाकिना होमाचामा चानु

वाम ठेत्मा खान चामालो चेप्मक चलोक चानु मासित खान्दा वेन्दासिकि लोडगा चलोक चानु

सडराड सुवाओ ठुटाभेप्लो लिन्थो देम खान्नु लामातात्मा अक्वेखालेड डाडफाक्ले खान चानु

पसै खान्लिम लुम्पुसाकि काक्बोलिम्छे चानु साकिखान्दा माप लोडगा दुप्मादिमा चानु

जो ए नेन्डा टोडओ साकि कोड्ठोक्लिम्नेन चानु कोड्ठोक्लिम्ओ निगुरोदा साकि खान्दे चानु

उडटेनदाओडा चाअ्वा चानु नामहक वा चानु नामडा वान्ने वा डा ता ने हक चामा देम चानु ?

सभापोखरी ६
बाह्रबिसे, संखुवासभा

कला–मनोरञ्जन

हातैले उघाएरको अडियोमा नृत्य गर्दा स्मार्टफोन जित्ने मौका

काठमाडौँ - आगामी फागुन २५ गते महाशिवरात्रिको दिन रिलिज हुने चलचित्र ‘रङ्गेली’ले स्वतन्त्र नृत्य प्रतिस्पर्धा आयोजना गरेको छ। चलचित्रको गीत ‘हातैले उघाएर’को अडियोमा नृत्य गरी सो भिडियो आफ्नो फेसबुक वा इन्स्टाग्रामको प्रोफाइलमा पोस्ट गरी उत्कृष्ट फिचरसहितको ‘युमिडिजी’ स्मार्टफोन प्राप्त गर्ने चलचित्रका कार्यकारी निर्माता जीतेन्द्र खतिवडाले बताए।

प्रतिस्पर्धामा सहभागी हुने मध्ये सबैभन्दा धेरै लाइक र भ्युज प्राप्त गर्ने भिडियो बनाउने दुई जनाले सो स्मार्टफोन जित्नेछन्। योग्य प्रतिस्पर्धी हुन आफ्नो भिडियो पोस्ट गर्दा आफ्नै सोसल मिडिया प्रोफाइल हुनुपर्ने, पोस्टमा ह्यासट्याग दिई र्चवलनभरि र्चवलनभरिचखभ र्चवलनभरिबनिगलदृछ, लेखी रङ्गेली चलचित्रको फेसबुक वा इन्स्टाग्राम प्रोफाइल मेन्सन गर्नुपर्नेछ। भिडियो यही माघ २७ गतेसम्ममा पोस्ट गरिसक्नुपर्नेछ। ‘रङ्गेली’को ट्रेलर रिलिज समारोहमा कलाकारहरूको हातबाट विजेतालाई स्मार्टफोन प्रदान गरिने खतिवडाले बताए।

गत साता रिलिज गरिएको सो गीतमा अर्जुन सुवेदीको शब्द, हर्कुलस बस्नेतको सङ्गीत तथा निशान भट्टराई र लिला गजमेरको स्वर रहेको छ। यसको भिडियोमा अभिनेत्री शिल्पा मास्के र मोडल प्रिन्स विश्वकर्मांले आकर्षक नृत्य गरेका छन्। कोरियोग्राफी शिशिर खातीले गरेका छन्।

यस चलचित्रलाई अर्जुन सुवेदीले निर्देशन गरेका छन्। सुवेदी नै यसका लेखक हुन्। रङ्गेलीमा दयाहाड राई, अर्पण थापा, मिरुना मगर, प्रवीण खतिवडा, रमेश बुढाथोकी लगायतको प्रमुख भूमिका रहेको छ। यस चलचित्रका गीतहरूमा हर्क साउद, अर्जुन सुवेदी र सविन सिंहको शब्द रचना तथा सुशान्त गौतम र हर्कुलस बस्नेतको सङ्गीत रहेको छ।

चलचित्रका कार्यकारी निर्माताहरू जीतेन्द्र खतिवडा र अनुज जङ्ग थापा हुन्। निर्माताहरू संसार चौलागाईं र रमेश भट्टराई वशिष्ठ हुन् भने युवक कार्की र शिव शङ्कर चौलागाईं सह-निर्माता हुन्। विवेक खड्का (योलो) एशोसियट निर्माता हुन्। छायाकार सुशान प्रजापति हुन्।

अमेरिकामा कलाकारसहित भिआइपी रेड कार्पेट प्रिमियर हुने यो चलचित्र नेपालसँगै नेपालीहरूको बसोबास रहेका अमेरिका, अस्ट्रेलिया, जापान, कोरिया, हङकङ लगायतका विश्वका विभिन्न मुलुकहरूमा एकसाथ रिलिज हुनेछ। जापान र कोरियामा उज्ज्वल गुरागाईं र यूएनए इन्टरटेन्मेन्ट, अमेरिकामा ‘एक्का बास्सा इन्टरटेन्मेन्ट’ र ‘लाइभ एट प्रिजेन्ट’ले ‘रङ्गेली’ रिलिज गर्दैछन्। ओएसआर डिजिटल चलचित्रको डिजिटल वितरक हो।

